

Συνέντευξη του Κωνσταντίνου Δασκαλάκη στον Γεώργιο Εφραίμ Παπαδάκη, μαθητή της γ΄ Γυμνασίου του Κολλεγίου Αθηνών

Ανήκετε στην κατηγορία των ανθρώπων που έρχεται σε επαφή με τη γνώση που επηρεάζει καταλυτικά και ταχύτατα τον άνθρωπο και σηματοδοτεί καινούριες ανατολές στον πλανήτη. Πώς νιώθετε κάθε φορά που κατακτάτε μια νέα γνωστική Ιθάκη;

Αρχικά ίπταμαι από ενθουσιασμό και ακολουθεί το «μπλουζ της κατάκτησης», ώσπου να εμπνευστώ ξανά και να χαρτογραφήσω καινούριους στόχους. Όταν προσπαθείς να πετύχεις κάτι για καιρό και βρίσκεις τοίχο, όπως και να προσπαθήσεις, αυτό αποκτά στο μυαλό σου μυθικές διαστάσεις. Σκέφτεσαι ότι για να είναι απροσπέλαστο με όλους τους τρόπους που προσπάθησες να το προσεγγίσεις μάλλον θα έχει πρωτόγνωρα, ασυνήθιστα χαρακτηριστικά. Όταν όμως κατακτάς τελικά τον στόχο, συνειδητοποιείς ότι ένα κομμάτι της δυσκολίας ήταν η δική σου έλλειψη κατανόησης του πώς να τον προσεγγίσεις και όχι μόνο η εγγενής δυσκολία του στόχου. Ενώ στο μυαλό σου φάνταζε να έχει δέκα ασυνήθιστα χαρακτηριστικά ίσως να έχει μόνο δύο. Τα υπόλοιπα ήταν στο μυαλό σου! Ενθουσιασμός λοιπόν, γιατί έφτασα τον στόχο, μπλουζ, γιατί ένα ακόμα ταξίδι τελείωσε και έμπνευση, γιατί η κατάκτηση αυτή ξεκλειδώνει μυστικά για την προσέγγιση καινούριων προορισμών. Είμαι προνομιούχος που όντας στο MIT έχω θεώρηση σε αυτά που θα συμβούν ή θα μπορούσαν να συμβούν στο μέλλον. Είναι ένα παζάρι από καινοτόμες ιδέες που μπορεί να γίνουν μείνστριμ.

Ο Κολοκοτρώνης είχε πει ότι το σημαντικότερο κεφάλαιο της πολιτικής μιας χώρας είναι η παιδεία. Ποια είναι η γνώμη σας για την παιδεία- εκπαίδευση στη χώρα μας σήμερα;

Θέτεις ένα ερώτημα για πολλές συνεντεύξεις. Πριν δώσω μια σύντομη απάντηση σε αυτό, θέλω να συμφωνήσω emphaticά με τον Κολοκοτρώνη και να επισημάνω με την ευκαιρία ότι μια βόλτα στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης δίνει μια καλή εικόνα του επιπέδου παιδείας μιας χώρας, αν και μεροληπτική εικόνα που συμπεριλαμβάνει δυσανάλογα αυτούς που «μιλάνε πιο δυνατά» και κάθε λογής τρολ. Θα ήταν ευχής έργο να συνεισφέρουμε όλοι μας στη βελτίωση της ποιότητας του λόγου και του διαλόγου στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, γιατί τα αποτελέσματά τους την τελευταία δεκαετία ήταν καταστροφικά. Ερχόμενος τώρα στο μεγάλο θέμα της παιδείας στην Ελλάδα, υπάρχουν πολλά περιθώρια βελτίωσης, τόσο στο εκπαιδευτικό σύστημα όσο και στη νοοτροπία μας απέναντι στην παιδεία. Θεωρώ ότι το σχολείο πρέπει να ξανασχεδιαστεί με την εξής αρχή: Αντί να προετοιμάζει πολίτες και εργαζόμενους με τη θεώρηση ότι αυτοί θα γίνουν ενεργοί σε πέντε-δέκα-δεκαπέντε χρόνια, αφού τελειώσουν το σχολείο και το πανεπιστήμιο, οφείλει να είναι άμεσα συνδεδεμένο με την κοινωνία και την εργασία. Οι μαθητές πρέπει να χρησιμοποιούν τη γνώση τους, τη δημιουργικότητά τους, τη φρεσκάδα του νου και των ιδεών τους και το σθένος της γνώμης τους για να αλλάζουν τον κόσμο γύρω

τους. Η γνώση που τους παρέχεται θα πρέπει να έρχεται να απαντήσει σε προβληματισμούς που αναπτύσσουν ως ενεργά (και όχι παθητικά) μέλη της κοινωνίας! Στα πανεπιστήμια χρειάζεται να γίνουν τα προφανή που όμως δεν είναι προφανή στην Ελλάδα, δηλαδή να επικρατεί η αξιοκρατία και όχι ο νεποτισμός, να αυξηθούν οι πόροι και η ευρυθμία τους, να εκσυγχρονιστεί η διδακτέα ύλη, να ενισχυθεί η σχέση των σπουδών με την πράξη και την εργασία και να απελευθερωθεί η κινητικότητα μεταξύ γνωστικών πεδίων. Τέλος, η ευρύτερη κοινωνία πρέπει να αντιμετωπίζει την παιδεία με λιγότερο κυνισμό, να ενισχυθεί η θεώρηση ότι η εκπαίδευση δεν είναι μόνο μέσο για επαγγελματική αποκατάσταση και η παιδεία είναι προϋπόθεση για την προσωπική μας ολοκλήρωση.

Πιστεύετε ότι πρέπει να διδάσκεται σε όλες τις σχολικές βαθμίδες η πληροφορική και με ποιους τρόπους, ειδικά στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση;

Εμφατικά ναι! Η πληροφορική επηρεάζει πλέον τόσο σημαντικά κάθε πτυχή της ζωής μας που, αν δεν διδάσκεται από νωρίς στο σχολείο, τότε πολύ απλά το Υπουργείο Παιδείας μάς σαμποτάρει. Ένα παράδειγμα της μεγάλης σημασίας που έχει η διδασκαλία της πληροφορικής είναι το εξής: Όπως φαντάζομαι, γνωρίζεις ότι οι αλγόριθμοι είναι αυτοί που αποφασίζουν τι πληροφορίες συναντάει ο καθένας μας στο Ίντερνετ, συγκεκριμένα πώς ιεραρχούνται οι πληροφορίες που βλέπουμε στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, οι ειδήσεις που διαβάζουμε στο Google και οι διαφημίσεις και το περιεχόμενο που συναντάμε σε άλλες ιστοσελίδες. Κάποιος αλγόριθμος που τρέχει στον σέρβερ κάποιας εταιρείας ή οργανισμού αποφασίζει ένα μενού περιεχομένων για τον καθέναν από εμάς ξεχωριστά. Αν δεν μας μάθει το σχολείο πώς δουλεύουν αυτοί οι αλγόριθμοι, τότε πώς μπορούμε να είμαστε ολοκληρωμένοι πολίτες και ενημερωμένοι καταναλωτές; Ωστόσο υπάρχει ένας βαθύτερος λόγος για τη διδασκαλία της πληροφορικής. Ο υπολογισμός δεν αφορά μόνο τις διεργασίες που συμβαίνουν σε πληροφοριακά συστήματα. Υπολογισμοί γίνονται στον ανθρώπινο εγκέφαλο, σε βιολογικούς οργανισμούς, σε βιολογικά συστήματα, οικοσυστήματα, φυσικά και κοινωνικά συστήματα. Υπολογισμοί γίνονται οποτεδήποτε μια οντότητα-είτε αυτή είναι πύλη σε ηλεκτρονική πλακέτα, είτε είναι νευρώνας εγκεφάλου, κύτταρο, μόριο, ζώο, ή άνθρωπος-αλληλεπιδρά με μια μονάδα πληροφορίας. Οι μονάδες πληροφορίας συνθέτουν και περιγράφουν τον κόσμο γύρω μας και, όταν ο κόσμος μεταβαίνει από μια κατάσταση σε μια άλλη, είναι, επειδή στο μπαγκκράουντ κάποια οντότητα έκανε έναν υπολογισμό! Η μελέτη του υπολογισμού λοιπόν δεν αφορά μόνο το τι συμβαίνει στους υπολογιστές, τα κινητά τηλέφωνα ή το Ίντερνετ, αλλά είναι ένας επιστημονικός φακός για την κατανόηση του τι συμβαίνει και σε άλλα συστήματα που παραδοσιακά μελετούσαμε με άλλη μεθοδολογία. Τόσο οι θετικές όσο και οι ανθρωπιστικές επιστήμες έχουν αρχίσει να μετασχηματίζονται με την καινούρια αυτή θεώρηση του «όλα είναι υπολογισμός» και το κύμα αυτό δεν πρόκειται να σταματήσει. Το σχολείο θα μείνει αμέτοχο;

2021 -Διακόσια χρόνια εθνικής ανεξαρτησίας ! 1821-2021... Τι καταφέραμε, τι κερδίσαμε πού έχουμε χάσει;

Αυτό που καταφέραμε είναι να μείνουμε ελεύθεροι και να πρεσβεύουμε τον μεγαλύτερο πολιτισμό που υπήρξε ποτέ. Επίσης καταφέραμε να έχουμε τον Καβάφη, τον Καζαντζάκη, τον Σεφέρη, τον Ελύτη, τον Χατζιδάκι, τον Θεοδωράκη, τον Καραθεοδωρή, τον Παπανικολάου και πολλούς άλλους μεγάλους Έλληνες που υπήρξαν αντάξιοι αυτού του πολιτισμού. Αυτό που δεν καταφέραμε ακόμα είναι να πάψουμε να παραμένουμε η περιφερειακή δύναμη που είμαστε από γεννησιμιού μας και να γίνουμε κεντρικός παίχτης του επιστημονικού, τεχνολογικού και πολιτισμικού γίγνεσθαι. Σας καλώ να το καταφέρετε αυτό εσείς και πιστέψτε με ότι δεν είναι ακατόρθωτο!

Πώς νιώθετε σαν Έλληνας και Κρητικός κάθε φορά που στους δρόμους της γνώσης κόβετε το νήμα του τέρματος;

Νιώθω να γίνομαι έστω και λίγο αντάξιος της μεγάλης παρακαταθήκης του ελληνικού πολιτισμού. Και ως Κρητικός βρίσκω πολλούς ιδιαίτερους λόγους για έμπνευση και υπερηφάνεια στον Βενιζέλο, στον Καζαντζάκη, στον Κορνάρο, στον Θεοτοκόπουλο, στον Δασκαλογιάννη και σε τόσους άλλους!

Η οικογένεια στην πατρίδα μας είναι αξία, θεμέλιο, η βάση της ατομικής και κοινωνικής αρετής. Πιστεύετε ότι ο Κωνσταντίνος Δασκαλάκης θα υπήρχε, θα ήταν αυτός που είναι σήμερα, χωρίς την οικογένειά του; Τι είναι η οικογένεια για εσάς;

Η οικογένεια είναι ρίζες, αξίες, εμπειρίες και αγάπη. Είναι το θεμέλιό μας και το πλαίσιο στο οποίο αποκτούμε υπόσταση. Προφανώς και θα ήμουν άλλος άνθρωπος σε άλλη οικογένεια και στην λοταρία που αποφασίζει σε ποια οικογένεια γεννιέσαι ήμουν από τους πολύ τυχερούς! Οι γονείς μου έδωσαν σε εμένα και τον αδερφό μου άνευ όρων αγάπη και αφοσίωση και πολλά ερεθίσματα και πηγές έμπνευσης. Με πατέρα μαθηματικό και μητέρα φιλόλογο το οικογενειακό μου περιβάλλον μου προσέφερε τη χρυσή τομή του ουμανισμού και της επιστήμης. Τα ερεθίσματα στο σπίτι ήταν αφενός μεν η λογοτεχνία, η φιλοσοφία, ο κινηματογράφος και το θέατρο που ενεργοποιούνταν από τη μητέρα μου, αφετέρου δε οι μαθηματικοί γρίφοι και οι επιστημονικές συζητήσεις που ενεργοποιούνταν από τον πατέρα μου, ενώ και οι δύο έδιναν μεγάλη έμφαση στην ιστορία. Ο λόγος του πατέρα μου είναι αινιγματικός όπως είναι και τα μαθηματικά. Αυτό άλλωστε ενεργοποιούσε τη σκέψη μου. Με τη μητέρα μου κάναμε βαθιές συζητήσεις για την παράσταση, θεατρική ή κινηματογραφική, που μόλις παρακολουθήσαμε και το κείμενο που μόλις διαβάσαμε. Οι γονείς μου δεν μου έκαναν μάθημα με αυστηρή δομή. Αντίθετα έδιναν σε εμένα και τον αδερφό μου πολλών ειδών ερεθίσματα. Και αυτό θεωρώ ότι είναι πολύ έξυπνο από την πλευρά τους. Τα παιδιά έχουν ανάγκη να ενεργοποιείς τα ενδιαφέροντά τους, να ασχολείσαι μαζί τους και να διεγείρεις τη σκέψη τους.

Έχετε μεγαλουργήσει στον τομέα σας. Θεωρείτε ένα από τα πιο λαμπρά μυαλά της παγκόσμιας ακαδημαϊκής κοινότητας. Νιώθετε πληρότητα; Κάποια στιγμή νιώσατε μια αίσθηση υπεροχής;

Νιώθω πληρότητα, όταν μαθαίνω ή ανακαλύπτω κάτι καινούριο, όταν είμαι με αγαπημένα μου πρόσωπα και όταν έχω την εμπειρία του ωραίου, του κομψού, του δημιουργικού ή του έξυπνου. Όμως η αίσθηση πληρότητας κρατάει στιγμές, γιατί ο χρόνος είναι λίγος, η καθημερινότητα πολύβουη και πολυδαίδαλη και αυτά που δεν γνωρίζω περισσότερο από αυτά που γνωρίζω. Πώς λοιπόν να αποκτήσω αίσθηση υπεροχής;

Τι θεωρείτε σημαντικό στη ζωή; Υπάρχει κάτι που να σας προκαλεί φόβο;

Αυτό που έχει σημασία είναι να είμαστε υγιείς, ελεύθεροι και ευτυχημένοι, να έχουμε χρόνο με τα αγαπημένα μας πρόσωπα, να έχουμε θετικό αντίκτυπο στον κόσμο γύρω μας, τόσο στους ανθρώπους όσο και στο φυσικό περιβάλλον, να έχουμε στόχους και να αφήσουμε θετική παρακαταθήκη στο μέλλον. Ο φόβος είναι μήπως χάσουμε κάποια από αυτά που έχουμε ή να μην πετύχουμε κάποια από όσα επιδιώκουμε. Στις ιδιαίτερες εποχές που ζούμε τίποτα δεν είναι αυτονόητο. Η πανδημία του κορωνοϊού μάς έδειξε ότι οι παραδοχές που είχαμε για το προσδόκιμο ζωής μας είναι επισφαλείς και η πρόσφατη οικονομική κρίση έδειξε ότι ο οικονομικός μας σχεδιασμός ήταν σε σαθρή βάση.

Μπορείτε να εξηγήσετε σε εμάς τους μαθητές τι είναι η τεχνητή νοημοσύνη; Πώς αποφασίσατε να ασχοληθείτε με την τεχνητή νοημοσύνη; Υπάρχει κίνδυνος να αντικαταστήσει τον άνθρωπο σε κάποια επαγγέλματα;

Ο σκοπός της τεχνητής νοημοσύνης είναι να φτιάξει υπολογιστικά συστήματα των οποίων οι γνωστικές ικανότητες είναι αντίστοιχες με αυτές του ανθρώπινου εγκεφάλου, δηλαδή συστήματα που όχι απλά εκτελούν γρήγορα πράξεις που έχουμε προγραμματίσει εμείς, αλλά παράγουν σκέψη, παίρνουν αποφάσεις, κατανοούν ερεθίσματα και επηρεάζουν το περιβάλλον τους, όπως κάνουν οι άνθρωποι. Η πρόκληση του πώς να φτιάξεις τέτοια υπολογιστικά συστήματα είναι συναρπαστική όχι μόνο γιατί η επίλυσή της θα έχει πολυάριθμες εφαρμογές, αλλά και γιατί σε τελεολογικό επίπεδο είναι το απόλυτο μυστήριο προς επίλυση από τον ανθρώπινο εγκέφαλο. Αναπαράγοντας νοημοσύνη αντίστοιχη του ανθρώπινου εγκεφάλου εκτός βιολογίας, ο ανθρώπινος εγκέφαλος καλείται να αναπαράγει τον εαυτό του και η «αυτό-αναφορικότητα» αυτού του εγχειρήματος το κάνει το απόλυτο εγχείρημα!

Αυτό που παραδοσιακά θέλαμε από τον υπολογιστή είναι να εκτελεί τυφλά κώδικα με τον οποίο εμείς οι άνθρωποι του είχαμε περιγράψει σε εξονυχιστική λεπτομέρεια ποια ακολουθία απλών βημάτων (τύπου πρόσθεσης, αφαίρεσης, ανάκλησης από τη μνήμη, αποθήκευσης στη μνήμη, κ.ο.κ. πρέπει να ακολουθήσει για να φέρει εις πέρας έναν υπολογισμό. Ο κλασικός υπολογιστής δεν ήταν παρά ένα σύστημα που κάνει πολύ γρήγορα και με μεγάλη ακρίβεια πράξεις. Το να

αποκτήσει ο υπολογιστής γνωστικές ικανότητες αντίστοιχες του ανθρώπου είναι κάτι εντελώς διαφορετικό. Θα πρέπει να αφομοιώνει παρατηρήσεις και δεδομένα και από αυτά να διαμορφώνει μόνος του έναν σχεδιασμό που θα του επιτρέπει να ενεργεί αυτοβούλως σε καινούριες συνθήκες. Η μαγεία του ανθρώπινου εγκεφάλου που θέλουμε να αναπαράγουμε είναι η ικανότητά του να κάνει αφαιρέσεις και να διυλίζει από την εμπειρία του γνώση που είναι εφαρμόσιμη σε διαφορετικές συνθήκες και σε διαφορετικά γνωστικά αντικείμενα από αυτά στα οποία αποκτήθηκε!

Η τεχνητή νοημοσύνη έχει κάνει άλματα τις τελευταίες δεκαετίες σε πολλές γνωστικές λειτουργίες όπως στην αναγνώριση φωνής και εικόνας, στη μηχανική μετάφραση, στη γέννηση κειμένου και στο να παίζει δύσκολα παιχνίδια όπως το πόκερ και το Go σε επίπεδο ανώτερο του ανθρώπου. Και όμως, ενώ η πρόοδος που έχει συντελεστεί είναι εντυπωσιακή, είμαστε ακόμα πολύ μακριά από μια γενικής μορφής τεχνητή νοημοσύνη. Και ο λόγος είναι ο εξής: Παρότι η τεχνητή νοημοσύνη λύνει με μεγάλη ακρίβεια συγκεκριμένα γνωστικά προβλήματα κάτω από πολύ συγκεκριμένες συνθήκες, η αξιοπιστία των συστημάτων τεχνητής νοημοσύνης είναι εύθραυστη. Αν αλλάξουν λίγο οι συνθήκες ή αλλάξουν λίγο οι γνωστικοί στόχοι, η αξιοπιστία τους πέφτει δραματικά και χρειάζονται επανασχεδιασμό και επανεκπαίδευση με πολλά δεδομένα και υπολογιστικούς πόρους. Και αυτό είναι που κάνει τον ανθρώπινο εγκέφαλο πολύ ανώτερο. Για παράδειγμα, παίρνει αρκετούς μήνες σε έναν ανθρώπινο εγκέφαλο να μάθει να περπατάει. Όταν όμως το καταφέρει αυτό, έχει ταυτόχρονα ξεκλειδώσει και το μεγαλύτερο μέρος της έξτρα δυσκολίας που χρειάζεται για να μάθει ποδήλατο ή σκι! Και αυτό γιατί, όταν ο ανθρώπινος εγκέφαλος μάθει να περπατάει, μαθαίνει να χειρίζεται το σώμα και να αντιλαμβάνεται τους νόμους της φυσικής με τέτοιο ευέλικτο τρόπο, ώστε στη συνέχεια να μπορεί να χρησιμοποιήσει αυτή τη γνώση ως θεμέλιο για να αναπτύξει άλλες κινητικές λειτουργίες με πολύ μικρή παραπάνω εκπαίδευση. Οι μηχανές δεν μπορούν ακόμα να κάνουν αυτού του τύπου τη «μεταφορά γνώσης» με την ευελιξία που έχει ο ανθρώπινος εγκέφαλος. Για κάθε καινούρια γνωστική λειτουργία χρειάζονται τεράστια προσπάθεια. Γι' αυτό και είμαστε μακριά από πραγματική τεχνητή νοημοσύνη. Σίγουρα θα δούμε τις μηχανές να αντικαθιστούν τον άνθρωπο σε τετριμμένες εργασίες και να συνεργάζονται με τον άνθρωπο σε άλλες λιγότερο τετριμμένες εργασίες. Ωστόσο δεν πρόκειται να δούμε σύντομα μια καθολική αντικατάσταση του ανθρώπου από μηχανές.

Ζούμε σε μια εποχή όπου κυρίαρχο ρόλο διαδραματίζει η τεχνολογία. Είναι ελπίδα ή φόβος; Μας ενώνει ή μας αποξενώνει;

Μόλις σε δύο δεκαετίες η γιγάντωση του Ίντερνετ και η εξάπλωση των κινητών τηλεφώνων και των τεχνολογιών πληροφορικής έχει αλλάξει ραγδαία το πώς εργαζόμαστε, το πώς μαθαίνουμε, το πώς ενημερωνόμαστε, το πώς κοινωνικοποιούμαστε, το πώς πολιτικοποιούμαστε, το πώς κάνουμε τις αγορές μας, το πώς ερωτεύομαστε και το πώς διασκεδάζουμε. Η τεχνολογία μεσολαβεί πλέον σε κάθε πτυχή της ζωής μας και αντιστρόφως κάθε πτυχή της ζωής μας αφήνει ψηφιακό αποτύπωμα. Αυτό είναι ταυτόχρονα ευχή και κατάρα. Ευχή γιατί πολλαπλασιάζονται οι δυνατότητες που έχουμε να βρούμε εργασία, να

αποκτήσουμε γνώση, να εκτεθούμε σε ερεθίσματα, να αποκτήσουμε μεγαλύτερα ακροατήρια για τις ιδέες μας και αγοραστές για τα προϊόντα μας. Ταυτόχρονα όμως δεν έχουμε έλεγχο αυτών των διεργασιών των οποίων μεσολαβητές είναι αλγόριθμοι που μαζεύουν δεδομένα για εμάς και τα επεξεργάζονται με τρόπους που είναι ασαφείς, διότι οι περισσότεροι από αυτούς τους αλγορίθμους είναι πνευματική ιδιοκτησία κάποιας εταιρίας. Σε ένα τέτοιο τεχνολογικό οικοσύστημα η δύναμή μας ταυτόχρονα γιγαντώνεται και εκμηδενίζεται!

Σε αυτή την εποχή του τεχνολογικού θάμβους ποια θέση δίνετε στις ανθρωπιστικές σπουδές; Ποιος είναι ο ρόλος τους σήμερα;

Τα φαινόμενα που αντιμετωπίζει η ανθρωπότητα με την επιθετική διείσδυση της τεχνολογίας στη ζωή μας είναι τόσο πρωτόγνωρα που οι ανθρωπιστικές επιστήμες οφείλουν να συναντήσουν τις τεχνολογικές για να συνδιαμορφώσουν μαζί τους το μέλλον. Γιατί μια μικρή ματιά στο πρόσφατο παρελθόν και την καταστροφική επίδραση που είχαν στον κόσμο τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης καταδεικνύει πόσο προβληματική είναι η απασφαλισμένη ηθικά χρήση της τεχνολογίας. Ταυτόχρονα οι ηθικοί προβληματισμοί που προκύπτουν από τη χρήση των αλγορίθμων και της τεχνητής νοημοσύνης αναζητούν προσέγγιση που δεν μπορεί να γίνει σε καθαρά μαθηματικά πλαίσια. Τελικά ο δημιουργός και ο χρήστης της τεχνολογίας είναι ο άνθρωπος και ό,τι δεινά προκύψουν θα προκύψουν από αυτόν. Εξάλλου εκείνοι από εμάς που έχουν ανθρωπιστική παιδεία θα θυμούνται τα λόγια του Σοφοκλή: «Πολλά τὰ δεινὰ κούδ' ἐν ἀνθρώπῳ δεινότερον πέλει».

Τι θα συμβουλευάτε σήμερα τους νέους;

Να κάνετε όνειρα, να θέτετε μεγαλεπήβολους στόχους, να πιστεύετε στις δυνάμεις σας, να γνωρίζετε τα όριά σας, αλλά να είστε τολμηροί, να έχετε θετική επίδραση στους γύρω σας, να είστε συμμετοχικοί και συνδιαμορφωτές του παγκόσμιου γίγνεσθαι, να γευτείτε τον έρωτα, να κάνετε αυτό που σας κάνει ευτυχισμένους!

Κύριε Δασκαλάκη, υποκλίνομαι στο λαμπερό θαυμάσιο μυαλό σας με ιδιαίτερη εκτίμηση και νιώθω πολύ όμορφα που σας γνωρίζω προσωπικά!

Ευχαριστώ για τον πολύτιμο χρόνο σας, κύριε Δασκαλάκη, φίλε μου Κωνσταντίνε!